

“Sevgili Günlük” üzerine notlar: Moretti’nin Kaşıntısı

Notes on “Dear Diary”: Moretti’s itching

M. Oktay Taşkapan

Ülkesi İtalya’da yıllardır bir “kült figür” konumunda olan Nanni Moretti, Avrupa Sineması’nın kuşkusuz en yaratıcı adlarından biri. Oyuncu, senarist, yapımcı ve yönetmen olarak yedinci sanatın seçkin örneklerini ortaya koyan 1953 doğumlu Moretti; daha 20 yaşındayken kısa filmlerle başladığı sinema yaşamında çok sayıda ödül almış, olabildiğince sade, içten; ama derinlikli ve çok katmanlı anlatımlar içeren filmleriyle, izleyicilerinden çaba isteyen, (Andrey Tarkovski’nin deyimiyle; insanlara, kendi yargıları karşısında eleştirel bir tutum almayı öğretmeye çalışan) onları seven ve “önemseyen” ilginç bir sinemacı. 1993 yılında hem oynayıp, hem yapımcılığını üstlenip, hem de yönettiği, yarı belgesel, yarı otobiyografik nitelikte bir film olan ve başta 1994 yılındaki Cannes Film Şenliği’nde “en iyi yönetmen” olmak üzere, çok sayıda ödül alan “Sevgili Günlük” (“Caro Diario”); oldukça sevimli, yer yer komik, ironik ve siyasal nitelikte önemli bir çalışma. Film Moretti’nin yaşadıklarını ve aklından geçenleri günlüğüne not ettiği üç bölümden oluşuyor: Vespamda (“In Vespa”), Adalar (“Isole”) ve Hekimler (“Medici”). Dermatologları doğrudan ilgilendiren üçüncü bölüme geçmeden önce ilk iki bölüme çok kısaca bakalım (1, 2).

Birinci bölümde Moretti, Leonard Cohen’in “I’m your man” adlı şarkısından, Keith Jarrett’in Köln konserine dek uzanan farklı müzikler eşliğinde, vespasıyla Roma’yı dolaşırken, onun iç monologlarını ve karşılaştığı insanlarla olan diyaloglarını dinler

ve izleriz. Kamera, mimarisi olağanüstü güzel ve anıtlarla dolu çok eski semtlerden, 60’lı yıllarda periferde uzanmaya başlayan yeni yerleşim yerlerine ve adı “kötü”ye çıkmış mahallelere dek cadde, sokak ve binaları görüntüler. Moretti, otuz yıl önce Roma çok daha güzel ve yaşanılır bir kentken, insanların bahçeli villalara doğru periferde akın etmesinin nedenini, orada yaşayan (sokakta karşılaştığı) bir adama sorar, ancak doyurucu bir yanıt alamaz. “Binalar arasında yolculuk” olarak tanımlanabilecek bu bölüm, zaman zaman yönetmenin iç dünyasını da gözler önüne seren çok sayıda monolog ve diyalogdan sonra, ünlü yönetmen Pasolini’nin 1975 yılında öldürüldüğü yerde biter. Moretti buraya ilk kez gelmektedir. Her yeri otlar kaplamıştır, çevre pislik içindedir; yönetmenin anısına dikilmiş olan anıt yer yer parçalanmış ve demir çubukları çıkmıştır...

Bir çeşit, “insanlar arasında yolculuk” olarak da niteleyebileceğimiz “Adalar” adlı ikinci bölüm, Moretti’nin 18 yıl önce James Joyce’un “Ulysses”ini analiz etmek üzere Lipari Adası’na taşınmış olan arkadaşı Gerardo’nun yanına gitmesiyle başlar. Gerardo 30 yıldır televizyon izlemediğini ve televizyonun kültürel bir değeri olmadığını söyleyen Alman filozof Enzensberger’le aynı görüşte olduğunu belirtir. Ancak, bunun böyle olmadığı kısa bir süre sonra anlaşılacaktır!.. Lipari otomobillerden, kalabalıktan ve gürültüden yaşanmaz hale gelmiştir. Birlikte kendilerine huzurla çalışabilecekleri bir ortam aramaya başlarlar. Önce, her ailenin tek bir çocuğu olduğu ve dolayısıyla çocukların egemenliğinde yaşanan (“childarchy”) Salina Adası’na gelirler. Oradan volkanik ada Stromboli’ye geçerler. Yıllardır televizyon izlemediğini söyleyen (ancak, daha ilk bindikleri feribotta gözlerini televizyondan ayıramayan) arkadaşı, doğal güzelliklere aldırış etmez; kendisi utandığı için, Moretti’ye bir yamacın aşağısında oturan Amerika’lı turistlere, ünlü bir Amerikan pembe dizisinin sonraki bölümlerinde neler olacağını sorması için neredeyse yalvarır. Ne de olsa o dizinin bölümleri ABD’de daha önceden izlenmektedir! Zaten gittikleri son ada Alicudi’de elektrik olmadığını; televizyon, buzdolabı gibi herhangi bir aletin de bulunmadığını öğrenince; Gerardo televizyonun yararlarına ilişkin çığlıklar atarak son anda feribota yetişir ve “uygarlığa” kaçar!

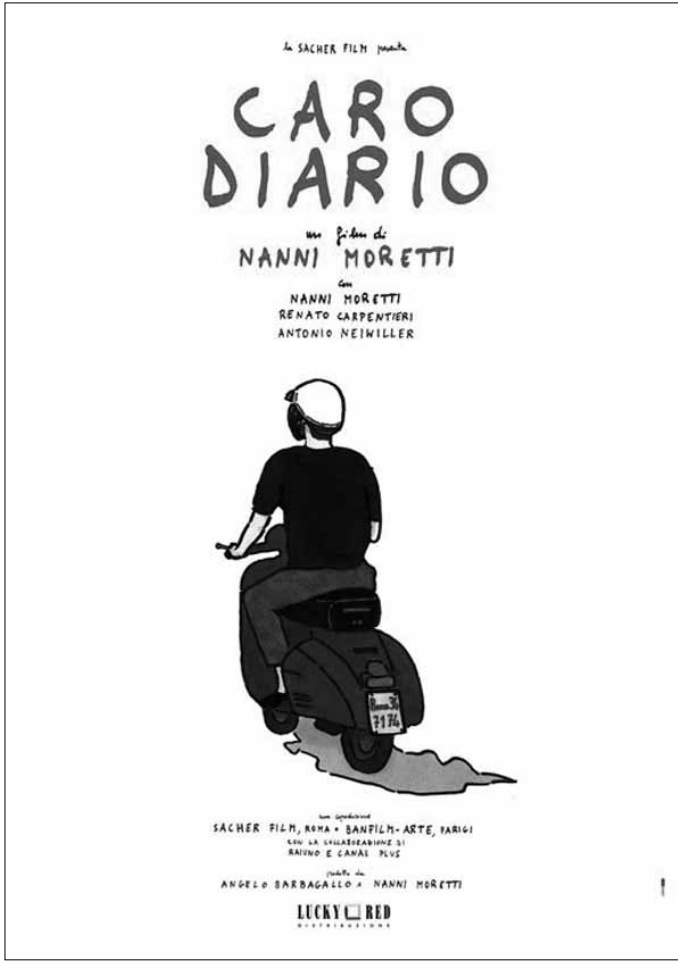
Dermatologları ilgilendiren üçüncü bölüm “Hekimler”, Moretti’nin, biriktirmiş olduğu reçeteleri gözden geçirmesiyle açılır: “*Sevgili günlük, bir yıl boyunca tüm reçeteleri biriktirdim,*

Yeditepe Üniversitesi Tıp
Fakültesi, Deri ve Zührevi
Hastalıklar Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

Yazışma Adresi Correspondence

M. Oktay Taşkapan
Yeditepe Üniversitesi Tıp
Fakültesi, Deri ve Zührevi
Hastalıklar Anabilim
Dalı, Devlet Yolu Ankara
Caddesi No:102-104, 34752,
Kozyatağı,
İstanbul, Türkiye
Tel.: +90 216 578 40 00
E-posta:
oktaytaskapan@hotmail.com

doktorlarla her görüşmemde tuttuğum notları da, o yüzden bu bölümde anlattığım hiçbir şey uydurma değil" diye yazar Moretti. Daha sonra onu hasta yatağında kemoterapi alırken görürüz... Her şey yaklaşık bir yıl önce başlamıştır. Moretti, bir aydır özellikle geceleri, ayak ve kollarının kaşıntısından yakılarak Roma'daki ünlü bir dermatoloji enstitüsüne başvurur. Oldukça kalabalık olan bu poliklinikte sıra numarası alır ve muayene olur. Yakınmalarının deri kuruluğu ve dermografizme bağlı olduğunu belirten dermatolog, hastaya oral antihistamin ve oral kortikosteroid reçete eder. Ancak, kaşıntı artarak sürer. Yeniden aynı polikliniğe gider, ama daha önceki hekimini bulamadığı için başka bir dermatoloğa görünür. Yine, derisinin kuru olduğu belirtilir, besin allerjisi ya da streten kaynaklanan bir durum olabileceği söylenir. Hekim, tam kan sayımı ve sedimantasyon ölçümünü ister, ilaçları değiştirir. Tetkikler normal çıkar, ancak kaşıntıda bir değişiklik olmamıştır. Bunun üzerine, Roma'nın en ünlü dermatoloğu olan ve "dermatologların prensi" diye tanınan bir hekimin muayenehanesini arar; ama, onun randevuları üç ay süreyle doludur. İsterse, asistanına gidebileceği söylenir. Moretti, asistanın telefon numarasını alır ve gider. Bu hekim de kaşıntısının streten kaynaklanabileceğini söyler, fazla çay, kahve ya da kolalı içecekler tüketmemesini önerir; bir duş jeli, nemlendirici, probiyotik ve sedatif bir antihistamin verir. Moretti, "ilaçları almak ve işe yarayacaklarına inanmak istiyordum" der, ancak asistan kendisinde "huzursuz" izlenimi bırakmıştır, ilk kez reçetesini almadan odayı terk eder. Sonra, dermatoloji

enstitüsüne yeniden gider, ancak bu kez allerji bölümü için randevu alır. Sirtına deri "prick" testleri uygulanır ve otuza yakın besine allerjisi olduğu ortaya çıkar. Bu arada, bir arkadaşının yardımıyla "dermatologların prensi"nden bir randevu koparmayı başarmıştır. Kendisinin hayranı olduğunu belirten bu ünlü hekim, çok sayıda ilaç (sedatif, antihistamin, topikal preparatlar, şampuanlar vb.) reçete eder ve yaz gelmesine karşın, dizlerine kadar uzanan pamuklu çoraplar ve uzun kollu gömlekler giymesini önerir; Moretti'ye indirim yapılması için sekreterini arar, hatta yazlığının telefonunu verir. Tüm bu önerilenleri yerine getirmesine ve ilaçları kullanmasına karşın kaşıntısında hiçbir değişiklik olmayınca, Moretti ilaçların prospektüslerini okumaya başlar ve çoğunu çöpe atar. Bu arada günlüğüne şunları yazmaktadır: "Sevgili günlük, iğneler geldi. Ben yine de tedbiri elden bırakmamak için bağışıklık uzmanı bir arkadaşımı arıyorum". Telefonda konuştuğu arkadaşı, allerji aşılarının kaşıntısına iyi gelmeyeceğini ve anafilaksi riski olduğunu belirtir.

Yakınmaları giderek artan ve "hekimler arasındaki yolculuğu" süren Moretti, hakkında iyi şeyler duyduğu bir dermatologdan daha randevu alır. Reçetesi yazılırken, Moretti trafiğin yoğunluğundan ve muayenehaneye gelmenin zorluğundan söz etmektedir. Hekim, oral antihistamin ve topikal kortikosteroid reçete eder; ancak yakınmalarının tümüyle psikolojik olduğunu ve her şeyin ona kaldığını da belirtir. "Herşey bana bağlı, hepsi benim suçum, sekiz ay önce neler olduğunu hatırlamaya çalışıyorum; kaşınmaya karşı direnmeliyim, ve her şey bana bağlıysa başaramayacağıma eminim!" der. Bu arada kilo kaybı ve gece terlemeleri başlamıştır. Çok kaşınan ayaklarına masaj yaptırır, çevresinden geleneksel bazı tedaviler ve diyetler önerilir. Çin Tıp Merkezi'ne gitmeye başlar ve burada kendisine akupunktur uygulanır. Çin'li hekimlerin yaptığı uygulamalar da bir işe yararamakta, kaşıntısı ve uykusuzluğu sürmektedir; ama çalışanlar iyi niyetli ve ortam güzel olduğu için tedavisini sürdürür. Bir süre sonra, kilo kaybı ve terlemelerine öksürük de eklenince, Dr. Yang akciğer filmi çekilmesini önerir. Çekilen direkt grafide akciğerinde kocaman bir kitle olduğu görülür. Tomografi yapılır ve daha sonra Moretti opere edilir. Tanı, tahmin edeceğimiz gibi, "Hodgkin lenfoma"dır...

"Bu hikaye bana bir şey öğretti, belki de iki şey. Birincisi doktorlar konuşmayı biliyor, ama dinlemeyi bilmiyorlar. O yüzden şimdi bir yıl boyunca aldığım gereksiz ilaçların içinde yüzüyorum. Öğrendiğim ikinci şeyse, sabahları kahvaltıda önce bir bardak su içmek çok yararlıymış, böbreklere iyi geliyormuş galiba. Neyse, sonuçta iyiymiş..." diye kendi kendine konuşarak güncesini tamamlar ve oturduğu masadan kalkar, tüm ilaçlarını dizdiği diğer iki masanın yanından geçer ve "az sütlü kahve ve bir ay çöreği alayım lütfen, bir bardak da su!" der. Kamera yakın planda, baş çekimiyle su içen Moretti'ye odaklanır ve film biter...

"Hareket - durgunluk", "isyan - konformizm", "kültür - doğa" olmak üzere üç ana diyalektik aks üzerinde ilerleyen; doğa, teknoloji, çevre kirliliği, iletişimsizlik, kitle kültürü ve kültürel yozlaşma gibi günümüzün temel ve yaşamsal sorunlarına, ironik ve entelektüel bir bakış açısıyla yaklaşan bu film, defalarca izlenmeyi hakeden sevimli ve, yazımın başında da belirttiğim gibi, önemli bir çalışma (3).

Kaynaklar

1. Nanni Moretti. www.imdb.com
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Caro_diario
3. Shaked G. An analysis of Nanni Moretti's Caro Diario (Dear Diary). http://www.guysshaked.com/moretti.html